

АЗЕРБАЙДЖАН ЖАЗЫЧЫЛАР КИТАПКАНАСЫНЫҢ
АЗЕРБАЙДЖАН СС ИДРИКЛИК БАЗИТӨЛӨНӨ ОУГАНЫОУГАН СОЮЗУ, КИТАПКАНА АЗЕРБАЙДЖАН
И АДМИНИСТРАЦИЯ КИТАПКАНА АЗЕРБАЙДЖАН СС

УКМ-и на территории 5-й линии

УКМ,
28
КУЛ
№ 20 (114)

1985

ДОСТЛУГ

ВӘ МӘҢӘББӘТ

НӘҒМӘКАРЫ

Нечә илдир Азәрбајчанын һәм чоғрафи, һәм дә мә'нәви мә'нада ән уча нөгтәләриндән бириндә, мәдәнијјәтимизин гәдим вә әдәби мәркәзләриндән олан, бабаларымызын дили илә десәк, мөһтәшәм Шуша ғаласында вә ше'р, сәнәт јурду Газахда Вагифин ады илә бағлы ше'р бајрамы кечиририк. Нечә илдир ки, бир ән'әнә оларағ ијул аынын ахырынчы һәфтәсиндә тарихләрин шаһиди Чыдыр дүзүнә—өлмәз сәнәткарымыз Вагифин һүзүруна топлашыр, биз шаирләр чәсәрәт едиб она ше'р охујур, онун мә-

зары өнүндә еһтираам вә мөһәббәтлә баш әјирик.

Гафгазда, бәлкә дә бүтүн өлкәдә шаирләрә учалдылан ән өзәмәтли абидләрдән бири олан Вагиф мәғбәрәси өнүндә дурмағ, Шушаја ғалха-ғалха зәрифлик вә мүдриклик мүчәсәмәси хан ғызы Натәванын доғма нәфәсини дујмағ, әфсанәви Иса булағынын зүмзүмәсинә гулаг асмағ, улу торпағымыз Гарабағы сејр етмәк, әзиз шушалыларла тәмәсда олмағ, орада, о уча мәмләкәтдә достлуг вә ғардашлығын күчүнү бир даһа һисс етмәк инсана руһ, ғанад верир, онун ғәлбинин бүтүн телләрини еһтизаза кәтирир.

Вагиф ше'р бајрамы да Сабир, Сәмәд Вурғун, Низами, Јесенин ше'р күнләри кими илдә бир дәфә олур. Бүнөврәси Вагифин нәһәнк вә өзәмәтли мәғбәрәси ачылан күнү — 14 январ 1982-чи илдә гојулду. О тарихи унутулмаз күнүн иштиракчыларындан бири дә мән идим. Шушаја сәкит, ғушбашы, сон дәрәчә саф вә шәффаф ғар јағырды. Мәғбәрәнин ачылышына кәлән минләрлә адамын үстү-башы ағалпағ ағармышды. Гочаны чавандан, аһылы чаһылдан ајырмағ гејримүмкүндү. Лакин нә кәјдән күр вә арамсыз төкүлән сојуг ғар, нә Шуша дағларынын шахтасы, сојугу адама азча да олса тә'сир етмирди... Чүнки биз өз одлу-аловлу сәтирләри илә ғәлбләримизи исиндирән, вәтәндаш һәрәрәтли бир сәнәткарын, улу бабамыз Вагифин сәчдәсинә кәлмишдик. О ғарлы-шахталы күндә, о өзәмәтли мәғбәрә өнүндә дурдугум вахтда мәнә елә кәлирди ки, нәинки саатларла, һәтта күнләрлә бах, елә белә, бу ғар јаға-јаға Вагифин һүзүрунда дурсан, онун кешијини чәксән, бу чүр сојугда сәнә һеч нә олмаз, әксинә, ғәһрәмән әчдадынын кешијини чәкә-чәкә сән мәтинләшәр, мөһкәмләнәр, бах, елә башы кәјләрә дирәнән бу мәғбәрә кими өзүн дә әбәдиләшәрсән. Бир дә ону дүшүнүрдүм ки, Вагиф дүнја дурдугча, Азәрбајчан торпағы, халғы јашадығча бәргәрардыр, чанлыдыр, һәмишәјашардыр. Һәм дә фикирләширдим ки, Вагиф тәкчә бајрамдан бајрама, јубиләјдән јубилејә хатырланан шаирләрдән дејилдир. Онун поезијасы илә көрүш һәмишә мә'нәви тәнтәнә, севинч, дахили зәнкинләшмәдир.

Нијә биз Вагифи бу гәдәр дәрин мәһәббәтлә севирик; нијә онун сәтирләрини, чох-чох адлары, шөһрәтләри силиб-сүпүрән, архивләрә туллајан заман солдуруб саралда билмир; нијә халғымыз, партијамыз, дөвләтимиз Вагиф әдәби ирсини бу гәдәр јүксәк гијмәтләндирир, адыны әбәдиләшдирир, шәрәфинә белә мөһтәшәм мәғбәрә учалдыр, ады илә бағлы поезија тәнтәнәләри кечирир? Бунун сәбәби Вагиф сәнәтинин даими мүасирлији вә хәлгилијиндәдир. О, бүтүн чаны, руһу, ғаны илә Азәрбајчан шаири олмуш, јекәнә илаһи гүввәни — булаг сују кими тәмиз, ана сүдү гәдәр мүгәддәс ана дилимизи учалтмыш, она баш әјмишдир. Шаир 80 иллик өмрүнү доғма дилинин чичәкләнмәсинә, зәнкинләшмәсинә, сағлашмасына һәср етмиш, бу јолда тарихи рол ојнамышдыр. Вагиф о шаирләрдән, сөз усталарындан олмушдур ки, өз дилини бәјәнмәјәнләрә, онун гүввәсинә инанмајанlara, она һәрәрәтлә баханlara, әрәб вә фарс тә'сириндә јазанlara Азәрбајчан дилинин дүнјанын ән гүдрәтли, ән гәдим вә ән е'чазкар дилләриндән бири олдуғуну сүбүт етмишдир:

**Хумар-хумар бахмағ көз ғајдасыдыр,
Лаләтәк ғызармағ үз ғајдасыдыр.
Пәришанлығ зүлфүн өз ғајдасыдыр,
Нә бади-сәбадан, нә шанәдәндир.**

Вагиф ону да өз јарадычылығы илә бир даһа сүбүт етмишдир ки, бәшәр зәкасынын елә чәтин вә мүрәккәб фикирләри јохдур ки, о, Азәрбајчан дилиндә ифадәсини, јүксәк бәдиһи һәллини тапмасын. Дөврүн, зәмәнәнин, јашадығы әсрин, үмумијјәтлә, һәјатын дәрин гатларыны ачан, Азәрбајчан поезијасынын тәкраролунмаз нүмунәләриндән бири олан «Көрмәдим» ше'рини хатырлајын:

**Мән чаһан мүлкүндә мүтләг доғру һаләт көрмәдим,
Һәр нә көрдүм, әјри көрдүм, өзкә бабәт көрмәдим;
Ашиналар ихтилатында сәдағәт көрмәдим,
Беј'әтү играру иману дәјанәт көрмәдим,
Бивәфадан, лачәрәм, тәһсили-һачәт көрмәдим.**

**Мүхтәсәр ким, бөјлә дүнјадан кәрәк етмәк һәзәр,
Ондан өтрү ким, дејилдир өз јериндә хејрү шәр,
Алиләр хаки-мәзәлләтдә, дәнилир мө'тәбәр,
Саһиб-зәрдә кәрәм јохдур, кәрәм әһлиндә зәр,
Ишләнән ишләрдә еһками-ләјағәт көрмәдим.**

Вагиф халғлар достлуғунун, милләтләр бирлијинин, бејнәлмиләлдијин нәғмәкары иди. О, әсрләрлә ғошну, үрәји, чаны бир олан Азәрбајчан, ермәни, күрчү халғларынын гәдим вә сарсылмаз достлуғуну тәрәннүм етмиш вә алғышламышдыр. Онун Тифлис шәһәриндә јаздығы ше'рләр хусусилә марағлыдыр. Тифлиسدә ғонағ олдуғу заман Күрчүстан һөкмдары Ираклинин оғлуна тәғдим етдији мүхәммәсиндә шаир феодал һакимини мәдһ етмәмиш, әксинә, мәһарәтли бир сәнәткар гәләми илә Тифлис көзәлләрини вә дост Күрчүстан тәбиәтинин тәсвири-ни вермишдир:

**Мәрһәба, Тифлис имиш чәниәти дүнја јеринин,
Јығылыбдыр она чәмијјәти һури, пәринини,
Мән бу шәһрин нә дејим вәсфини дилбәрләринин
Филмәсәл шәклү шәмајилдә, бәли, һәр биринин
Мәһи-табанә бәрәбәр сәрү сималары вар.**

Сон дәрәчә рәмзи вә танунаујғун һалдыр ки, бөјүк шаир мәһз Гарабағда, достлуг вә ғардашлығ дијарында ујујур. Бурада узун илләрдир ки, үрәји, диләји, әмәји, истәји бир олан Азәрбајчан вә ермәни халғлары үрәк-үрәјә, чијин-чијинә чалышыр, ишләјир, гуруб-јарадырлар. Бу нәғмәкар вә шаиранә торпагда һәмишә олдуғу кими, јенә дә сөз усталары јазыб-јарадырлар. Онлар өз әсәрләри илә Гарабағы шөһрәтләндирир, достлуғу, ғардашлығы тәрәннүм едирләр. Онларын иши, әмәји, достлуғу, јарадычылығы Вагифин хатирәсинә ән көзәл абидәдир.

Чабир НОВРУЗ